

כנגד ארבעה בניו זברה תורה – המקראות

(1) שמות יב, כא-כח

(כא) ויקרא משה לכל־זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח: (כב) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר־בסוף והגעתם אל־המשקוף ואל־שתי המזוזות מן־הדם אשר בסוף ואתם לא תצאו איש מפתח־ביתו עד־בקר: (כג) ועבר ה' לנגף את־מצרים וראה את־הדם על־המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על־הפתח ולא יתן המִשְׁחִית לָבֹא אֶל־בְּתִיכֶם לַנֶּגֶף: (כד) ושמרתם את־הדבר הזה לחק־לך ולבניך עד־עולם: (כה) והיה כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֶּן ה' לָכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ושמרתם את־העבדה הזאת: (כו) **והיה כִּי־יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם: (כז) ואמרתם זבח־פסח הוא לה' אשר פסח על־בתי בני־ישראל במצרים בנגפו את־מצרים ואת־בתינו הציל ויקד העם וישתחוו: (כח) וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את־משה ואהרן בן עשו:**

(2) שמות יג, א-טז

(א) וידבר ה' אל־משה לאמר: (ב) קדש־לי כל־בכור פטר פל־רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: (ג) ויאמר משה אל־העם זכור את־היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחוק יד הוציא ה' אתכם מזה ולא יאכל חמץ: (ד) היום אתם יצאים בחודש האביב: (ה) והיה כִּי־יביאך ה' אל־ארץ הפנעני והחתי והאמורי והחוי והיבوسی אשר נשבע לאבתך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את־העבדה הזאת בחודש הזה: (ו) שבעת ימים תאכל מצות וביום השביעי חג לה': (ז) מצות יאכל את שבעת הימים ולא־יראה לך חמץ ולא־יראה לך שאר בכל־גבולך: (ח) **והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים: (ט) והיה לך לאות על־ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפניך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים: (י) ושמרת את־החקה הזאת למועדה מימים ימימה: (יא) והיה כִּי־יביאך ה' אל־ארץ הפנעני כאשר נשבע לך ולאבתך ונתנה לך: (יב) והעברת כל־פטר־דחס לה' וכל־פטרו שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה': (יג) וכל־פטר חמור תפדה בשה ואם־לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה: (יד) **והיה כִּי־ישאלך בנך מחר לאמר מה־זאת ואמרת אליו בחוק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים: (טו) והיה כִּי־הקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל־בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד־בכור בהמה על־כף אגני זבח לה' כל־פטר רחם הזכרים וכל־בכור בני אפדה: (טז) והיה לאות על־ידך ולטוטפת בין עיניך כי בחוק יד הוציאנו ה' ממצרים:****

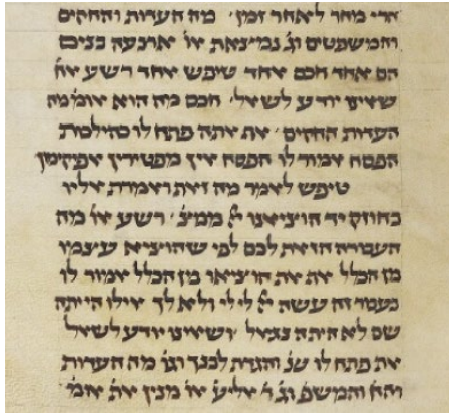
(3) דברים ו, כ-כח

(כ) **כִּי־ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם: (כא) ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו ה' ממצרים ביד חזקה: (כב) ויתן ה' אותות ומפתים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל־ביתו לעינינו: (כג) ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את־הארץ אשר נשבע לאבתנו: (כד) ויצונו ה' לעשות את־כל־החקים האלה ליראה את־ה' אלהינו לטוב לנו כל־הימים לחיתנו כהיום הזה: (כה) ויצדקה תהיה־לנו כִּי־נשמור לעשות את־כל־המצוה הזאת לפני ה' אלהינו כאשר צונו:**

¹ Kai ἔσται ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὐριον λέγων Τί ἐστὶν τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν **ἡμῖν**; LXX Deut. 6:20

כנגד ארבעה בניס דברה תורה – ההגדות והמדרשים

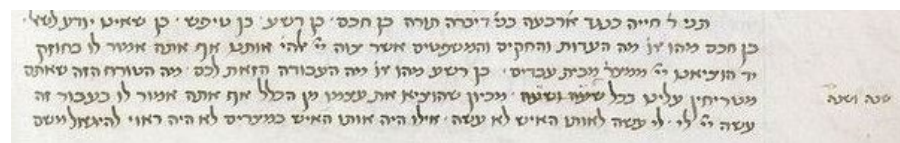
4 מכילתא פ' בא ע"פ כתי' Bodleian Marshall Or. 24

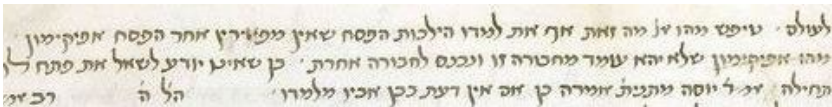
מה העדות והחקים והמשפטים וגו' נמצאת אומר ארבעה בניס הם אחד חכם אחד טיפש אחד רשע ואחד שאינו יודע לשאל **חכם** מה הוא אומר מה העדות החקים ואף אתה פתח לו כהילכות הפסח אמור לו הפסח אין מפטירין אפיקומן. **טיפש** לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים. **רשע** אומר מה העבודה הזאת לכם לפי שהוציא עצמו מן הכלל ואף את הוציאנו מן הכלל אמור לו בעבור זה עשה ה' לי ואלא לך אילו היית שם לא היית נגאל. **ושאינו יודע לשאל** את פתח לו שנא' והגדת לבניך וגו'.

5 ירושלמי פסחים י:ד

תני ר' חיייה כנגד ארבעה בניס
דברה תורה בן חכם בן רשע בן
טיפש בן שאינו יודע לשאל.

בן חכם מהו אומר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו **אותנו** אף אתה אמור לו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים. **בן רשע** מהו אומר מה העבודה הזאת לכם

מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה מכיון שהוציא את עצמו מן הכלל אף אתה אמור לו בעבור זה עשה ה' לי עשה לאותו האיש (=הבן הרשע) לא עשה. אילו היה אותו האיש במצרים לא היה ראוי להגאל משם לעולם. **טיפש** מה אומר מה זאת אף את למדו הלכות הפסח שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת. **בן שאינו יודע לשאל** את פתח לו תחילה

6 הגדה של פסח

ברוך המקום, ברוך הוא, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בניס דברה תורה: אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאל. חכם מה הוא אומר? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם. ואף אתה אמור לו כהילכות הפסח: עד אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן: רשע מה הוא אומר? מה העבודה הזאת לכם. לכם – ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל פפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמור לו: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לי ולא לו. אלו היה שם, לא היה נגאל תם מה הוא אומר? מה זאת – ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים ושאינו יודע לשאל – את פתח לו, שנתאמר, והגדת לבניך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים.

7 פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת בא - בשלח פרק יג

בעבור זה עשה ה' לי. כנגד ארבעה בניס דברה תורה, אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאל: לכל אחד ואחד נתנה תורה דרך להשיב כפי ענינו, שהרי העולם נברא בארבע מדות של בני אדם, אחד רשע, ואחד חכם, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאל, וכל אחד ואחד נדרש בענינו...